

B. O.

"History of the Gear-Cutting Machine",
Robert S. Woodbury, Cambridge 1958;
"History of the Grinding Machine",
Robert S. Woodbury, Cambridge 1959;
"History of the Milling Machine", Robert
S. Woodbury, Cambridge 1960 :
[recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 5/3-4, 492-493

1960

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

we wstępie. Dobór dokonany z punktu widzenia „problematyki naukowego postępu w pedagogice“ pozwala poznać źródła rozwoju i proces nawarstwiania się trwałej wiedzy pedagogicznej.

Ukazując genezę rozwoju pedagogiki jako dyscypliny naukowej, autorzy wskazali na trzy zasadnicze czynniki, które kształtowały proces narastania i gromadzenia wiedzy pedagogicznej. Oto one: 1) Ogólne koncepcje filozoficzne, które miały wpływ na rozwój pedagogiki. Z tego zakresu przedstawiono rozprawy: o Platonie, Helwecjuszu i Diltheyu, 2) „Systematyczne i kierowane określoną problematyką obserwacje empiryczne i uogólnienia“ (s. 8). W załączonych rozprawach poznajemy m. in. poglądy: Sniadeckiego, Pestalozziego, Herbarta, Uszyńskiego i Dawida. 3) Poczynania społeczne, o charakterze postępowym lub konserwatywnym, a wyrażające się w programach wychowawczych, reprezentowane przez Modrzewskiego, Komeńskiego, Rousseau, Staszica, Diesterwega, Czernyszewskiego i Spencera.

Autorzy wskazując na te zasadnicze nurty w rozwoju myśli pedagogicznej, zwracają uwagę czytelników na konieczność odróżniania dwojakich czynników w poglądach uczonych-pedagogów, tych które posuwały naprzód wiedzę pedagogiczną, i tych, które opóźniały jej rozwój.

Interesujący wybór rozpraw z literatury polskiej i obcej umożliwia poznanie najciekawszych systemów pedagogicznych uczonych różnych narodowości, od czasów starożytnych aż do w. XX.

Dla historyka nauki, śledzącego rozwój różnych dyscyplin wiedzy praca ta jest ciekawym i cennym nabytkiem.

Poznanie zarysu dziejów najważniejszych systemów pedagogicznych pozwala na zrozumienie obecnej problematyki pedagogicznej, jej zadań i celów.

M. B.-N.

Robert S. Woodbury, *History of the Gear-Cutting Machine*. The Technology Press — Massachusetts Institute of Technology, Cambridge 1958, s. VI + 135, il. 56.

Robert S. Woodbury. *History of the Grinding Machine*. Tamże 1959, s. II + 191, il. 84.

Robert S. Woodbury. *History of the Milling Machine*. Tamże 1960, s. 107, il. 48.

Trzy książki, *Historia strugarki do kół zębatach*, *Historia szlifierki* oraz *Historia frezarki*, prof. Roberta Woodburyego, znanego nam z zeszłorocznego pobytu w Polsce¹, stanowią pierwsze pozycje serii monografii z historii techniki (*Technology Monographs Historical Series*), wydawanej przez Massachusetts Institute of Technology, jedną z najpoważniejszych amerykańskich uczelni technicznych. Uczelnia ta otrzymała od Fundacji Wilkie specjalną subwencję wysokości 35 000 dolarów, przeznaczoną na prace z zakresu historii techniki. Obejmują one głównie rozwój obrabiarek i ich zastosowanie w prze-

¹ Porównaj sprawozdanie z tego pobytu w numerze 1/1960 „Kwartalnika“.

myśle. Prof. Woodbury, który prowadzi te prace, spędził lato roku 1959 w Europie właśnie w związku z badaniami w tym zakresie.

Wszystkie trzy książki odznaczają się piękną szatą graficzną i są bardzo bogato ilustrowane rysunkami, wykresami oraz zdjęciami interesujących zabłytków. Materiał ułożony jest chronologicznie i podzielony dodatkowo na działy specjalistyczne. Pierwsza z wymienionych książek, obejmująca okres od XI w. do początków w. XX, zawiera rozdziały: *Matematyka przekładni zębatych*; *Producenci zegarów i instrumentów*; *Produkcja maszyn do wycinania przekładni zębatych*. Druga książka obejmuje rozdziały: *Wczesna mechanizacja szlifowania 850—1830*; *Początki szlifierki przemysłowej 1830—1860*; *Początki precyzyjnego szlifowania 1860—1905*; *Koło szlifierskie — przejście od naturalnych substancji ścierających do sztucznych 1820—1910*; *Charles H. Norton — ciężka produkcja szlifierska 1890—1920*; *Specjalizacja szlifowania — maszyny spełniają zapotrzebowania przemysłu 1895—1930*; *Szybka produkcja automatyczna 1905—1950*; *Nowoczesne koła i powierzchnie szlifierskie 1910—1950*; *Nauka o szlifierstwie 1900—1950*. Treść trzeciej książeczki przedstawia się następująco: *Pionierzy (Eli Whitney, Robert Johnson, James Nasmyth)*; *okres przejściowy: od Whitneya do Howe'a*; *Joseph B. Brown i uniwersalna frezarka*; *Dalszy wzrost — siły, wygody, stałej szybkości*; *Ewolucja nowych tyków, specjalizacja i automatyzacja*.

Wszystkie trzy prace zawierają obszerne bibliografie i indeksy. Jakichkolwiek „poloniców“ brak, czemu zresztą nie należy się dziwić. Większa część treści wszystkich książek dotyczy wieku XIX, który był przełomowy dla wszelkich urządzeń tego rodzaju, dlatego też — zgodnie zresztą ze stanem faktycznym — przeważająca część historii tych maszyn dotyczy wynalazców, konstruktorów i urządzeń anglosaskich.

Książki Woodburyego, dają czytelnikowi jasny pogląd na drogi rozwojowe niektórych na razie maszyn roboczych, dziedziny bardzo mało znanej.

B. O.

A. T'Serstevens, *Les précurseurs de Marco Polo*. Arthaud, Paris 1957, s. 360, 38 ilustracji i 1 mapa.

Pięknie wydana i bogato ilustrowana książka daje pełny obraz dziejów wiodzący o Azji do czasów Marca Polo, uznanego za właściwego odkrywcy i badacza tej części świata. Po wstępie o charakterze ogólnym — w którym omówiona została wiedza o Azji w starożytnym Rzymie, szlaki transazjatyckie i rola Marca Polo — autor przedstawia wiedzę o Azji zawartą w dziele dwu Mahometan: Soleymana i Abou-Zeida oraz podróże Jana Carpiniego i Rubruka. Barwność i żywość opisu występuje w tej pracy obok ścisłego trzymania się historycznych faktów i źródeł. Dzieło zawiera bibliografię, indeks nazwisk, objaśnienia ilustracji oraz mapę szlaków handlowych i podróźniczych.

J. Bb.